

Granskning av årsredovisning

Danderyds kommun
April 2019

Micaela Hedin
Certifierad kommunal revisor

Lars Wallén
Auktoriserad revisor

Ebba Lind
Nathalie Axelsson
Revisionskonsulter

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens årsredovisning för 2018. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2018. Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat.

Nedanstående revisionsfrågor har ställts inom ramen för granskningen:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Sammanfattning forts.

Revisionsfrågor	Sammanfattande bedömning
1) Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?	<p>Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever inte upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans.</p> <p>Avstämning av årets resultat enligt balanskravets bestämmelser har gjorts. Årets balanskravsresultat enligt resultaträkning uppgår till -91,1 mnkr.</p> <p>Vidare bedömer vi att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.</p> <p>Kommunen redovisar ett negativt resultat på -78,4 mnkr.</p>
2) Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?	<p>Vi bedömer att årets resultat inte är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. Fem av sju mål bedöms vara ej uppfyllda och två är delvis uppfyllda.</p> <p>Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall delvis är förenligt med fullmäktiges övergripande mål.</p>
3) Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?	<p>Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, men att årets resultat bör belastas med ytterligare 18,7 mnkr i exploateringskostnader. De fel som noterats bedöms inte så materiella att det sammantaget påverkar vår bedömning av räkenskaperna för år 2018. Vidare bedömer vi att årsredovisningen i huvudsak är upprättad enligt god redovisningssed.</p>

Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är styrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (12 kap) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Inledning forts.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- Förvaltningsberättelse (inkl. Drift- och investeringsredovisning)
- Resultaträkning
- Kassaflödesanalys
- Balansräkning
- Sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Granskning av resultatsammanställning för VA-verksamheten och renhållningsverksamheten omfattas inte av denna granskning.

Nämndernas rapportering till fullmäktige har granskats såsom den presenteras i årsredovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionsledning för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande

Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunens ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionsledning med utgångspunkt i SKYREV:s utkast ”Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting”. Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts beroende på om vägledningen har beaktats i årets revisionsplan. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som tillhandahölls 2019-03-14.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef och redovisningsansvarig.

Förvaltningsberättelsen

Utveckling av kommunens verksamhet

I förvaltningsberättelsen redovisas väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret.

Av årsredovisningen framgår i tillräcklig omfattning den förväntade utvecklingen inom olika verksamheter.

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas, det vill säga frånvaron specificeras på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. I övrigt lämnar den personalekonomiska redovisningen ett flertal uppgifter om personalen i form av tabeller och verbal information.

Förvaltningsberättelsen innehåller även information om andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten.

Redogörelsen för det totala pensionsåtagandet har inte gjorts fullt ut såsom föreskrivs i RKR 7.1. Vi kan inte se att det i förvaltningsberättelsen på ett tydligt sätt finns angivet information om punkt 3-6 i upplysningskravet i rekommendationen.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen omfattar en beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation och verksamhet. I Danderyds kommun finns två koncernföretag, Djursholms AB och Studievägen Fastighets AB, vilka båda har inkluderats i den sammanställda redovisningen.

Utvärdering av ekonomisk ställning

Förvaltningsberättelsen innehåller en utvärdering av ekonomisk ställning. Bland annat konstateras att kommunen kan bedriva verksamheten med underskott något enstaka år eftersom soliditeten är hög. Soliditeten uppgick under 2018 till 50,1 procent (30,3 procent om pensionsåtaganden beaktas), vilket är en minskning med några procentenheter jämfört med föregående år. Samtidigt konstateras i årsredovisningen att de prognostiserade skatteintäkterna inte är tillräckliga för att finansiera de stora investeringsvolymerna som kommunen står inför.

Förvaltningsberättelsen

Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med KRL. Utredningen kan tydliggöras genom att redogöra för den i tabellform utifrån uppställningen i RKR:s information från 2015. Resultatet enligt balanskravet uppgick till -91,1 mnkr efter att justering för årets realisationsvinster vid försäljning av materiella anläggningstillgångar gjorts. Kommunallagen anger att om balanskravsresultatet är negativt för ett räkenskapsår, ska det regleras under de nästföljande tre åren. Fullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur regleringen ska ske och beslut om reglering ska fattas senast i budgeten det tredje årets efter det negativa balanskravsresultatet uppkom. Kommunen redovisade ett negativt balanskravsresultat (-16,3 mnkr) även för 2017, vilket måste återställas senast 2020. Årets negativa balanskravsresultat (-91,1 mnkr) måste återställas senast 2021. Kommunen har beslutat om en åtgärdsplan för att minska nämndernas nettokostnader för att på så sätt återställa de ansamlade negativa balanskravsresultaten.

	2018	2017
IB ackumulerade ej återställda negativa resultat	- 16,3	0,0
varav från år 2017	- 16,3	-
Årets balanskravsresultat enligt balanskravsutredningen	- 91,1	- 16,3
UB ackumulerade negativa resultat att återställa inom tre år	-107,4	- 16,3
varav från år 2017 (återställs senast 2020)	- 16,3	- 16,3
varav från år 2018 (återställs senast 2021)	- 91,1	

Drift- och investeringsredovisning

Bedömning

Vi bedömer att investeringsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med KRL och god redovisningssed samt ger en rättvisande bild av årets investeringar men att analys av utfall med fördel kan utvecklas. Vi bedömer vidare att driftsredovisningen är upprättad i enlighet med KRL och god redovisningssed och ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget.

Investeringsredovisning

Årets investeringar redovisas samlat i förvaltningsberättelsen i avsnittet för ekonomisk och finansiell analys. Danderyds kommuns nettoinvesteringar 2018 uppgick till 313,6 mnkr. De tre nämnder som omfattades av större investeringsvolym var fastighetsnämnden, tekniska nämnden och kultur- och fritidsnämnden. Totalt använde kommunen inte hela investeringsbudgeten. I förvaltningsberättelsen ges en mycket kortfattad förklaring till budgetavvikelsen. Kompletterande information avseende investeringsredovisningen ges i respektive nämnds verksamhetsberättelse, även detta dock i relativt begränsad omfattning. De tre nämnderna med större investeringsbudget lämnade följande avvikelser:

Nämnd	Budgetavvikelse, mnkr
TN	10,9
FN	70,3
KFN	14,4

Driftsredovisning

Utfallet av kommunens driftverksamhet redovisas samlat i förvaltningsberättelsen. Upplysningar om eventuella orsaker till budgetavvikelser redovisas för samtliga nämnder och driftsredovisningen överensstämmer med övriga delar av årsredovisningen.

Nämndernas samlade resultat uppgick till ett budgetunderskott på -18,2 mnkr. Det innebär en samlad budgetavvikelse på 1 procent av den totala budgetramen om - 1 821,1 mnkr. Negativa budgetavvikelser finns främst inom fyra nämnder vilket till del vägs upp av ett lite större positivt budgetöverskott i en nämnd.

Nämnd	Budgetavvikelse, mnkr	Budgetavvikelse, %
Produktionsutskottet	-17,6	* (0-budget)
Fastighetsnämnden	-4,2	38,9
Utbildningsnämnden	-6,2	0,7
Tekniska nämnden	6,9	7,3

Produktionsutskottets negativa resultat är främst hänförligt till verksamhetsområdet ungdom och skola kopplat till bland annat lägre elevunderlag i grundskolan och saneringskostnader i lokalerna. *Fastighetsnämndens* budgetunderskott förklaras av lägre hyresintäkter och högre kapitalkostnader än budgeterat. *Utbildningsnämndens* negativa resultat är förklarad ibland annat av ökade kostnader för särskilt stöd. *Tekniska nämndens* budgetöverskott förklaras till stor del av lägre kostnader för gatudrift än budgeterat.

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning är ett av kommunens övergripande mål. Den sammantagna bedömningen är att Danderyds kommun följer kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning. Kommunen utgår från fyra områden och bedömningen för respektive målområde väger lika tungt. Dessa områden är:

- Nämndernas inriktningsmål avseende kostnadseffektivitet
- Nämndernas inriktningsmål avseende förvaltning och utveckling av anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden
- Kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål
- Jämförelser med andra kommuner

Kommunens bedömning av måluppfyllelsen i de fyra målområdena för god ekonomisk hushållning:

Målområde	Bedömning
Nämndernas inriktningsmål avseende kostnadseffektivitet	Delvis uppfyllt
Nämndernas inriktningsmål avseende förvaltning och utveckling av anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden	Delvis uppfyllt
Kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål	Ej uppfyllt
Jämförelser med andra kommuner	Uppfyllt

God ekonomisk hushållning -finansiella mål

Inom målområdet ”kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål” ingår kommunens finansiella mål för god ekonomisk hushållning. I årsredovisningen (se utklipp till höger) görs en avstämning mot kommunens sju finansiella mål för god ekonomisk hushållning som fastställts i budget 2018. Av redovisningen framgår att två av de finansiella målen är delvis uppfyllda och att fem inte är uppfyllda. Kommunens samlade bedömning är att målen för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet inte uppfylls.

Bedömning

Vi instämmer med kommunen och bedömer således att årets resultat inte är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. Fem av sju mål bedöms vara ej uppfyllda och två är delvis uppfyllda.

Kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål

Finansiella mål (%)	Kort sikt 0-3 år	Lång sikt 3-5 år	Utfall	Bedömning
Resultat	> 0	> 2	-78,4	
Resultat enligt balanskravet	> 0	> 0	-92,9	
Genomsnittlig nettokostnadsutveckling	< 3,2	< 3,0	3,9	
Soliditet	55	55	50,1	
Soliditet inklusive pensionsåtaganden	33	33	30,3	
Självfinansieringsgrad av årets nyinvesteringar	50	50	16	
Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna	100	98	104,3	

God ekonomisk hushållning –verksamhetsmässiga mål

I årsredovisningen redogörs för en samlad bedömning av måluppfyllelsen för målområdena ”Nämndernas inriktningsmål avseende kostnadseffektivitet” och ”Nämndernas inriktningsmål avseende förvaltning och utveckling av anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden” vilket bygger på en sammanvägning av nämndernas utvärdering av sina mål. Dessa övergripande målområden återfinns även bland nämndernas inriktningsmål och utvärderas tillsammans med nämndernas övriga inriktningsmål.

Sammantaget konstaterar vi att de verksamhetsmässiga målen som fullmäktige fastställt utvärderas på ett samlat sätt i årsredovisningen. Den samlade bedömningen av målområdena redogörs för i årsredovisningen och respektive nämnds utfall för inriktningsmålet redovisas i respektive nämnds del av årsredovisningen. Kommunen bedömer att båda målen är delvis uppfyllda.

Bedömning

Vi instämmer med kommunen och bedömer således, utifrån årsredovisningens rapportering, att årets verksamhetsmässiga resultat är delvis förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det verksamhetsmässiga perspektivet.

Räkenskaper – resultat- och balansräkning

Resultaträkning

Resultaträkningen är uppställd enligt KRL 5.1. Resultaträkningen omfattar tillräckliga noter.

Resultaträkningen redovisar i allt väsentligt samtliga kommunens intäkter och kostnader för året samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret.

Årets resultat är negativt och uppgår till -78,4 mnkr (-16,3 mnkr). Resultatet medför därför en negativ avvikelse mot budget med ca 83,6 mnkr.*

Kommentarer lämnas till budgetavvikelserna. De huvudsakliga orsakerna till den negativa budgetavvikelsen är lägre skatteintäkter än budgeterat (ca 20 mnkr), verksamhetens nettokostnader (ca 30 mnkr) samt lägre exploateringsintäkter än budgeterat (ca 20 mnkr).

I jämförelse med föregående år har verksamhetens intäkter ökat med 1,8 mnkr, verksamhetens kostnader ökat med 64,2 mnkr och årets avskrivningar ökat med 16,5 mnkr. Verksamhetens nettokostnader blir därmed sammantaget 78,9 mnkr högre än 2017. Förklaringar lämnas till förändringarna jämfört med föregående år.

* Jämförelser mot budget har gjorts mot *Resultatbudget* presenterad på KF 2017-11-27

Iakttagelser från genomförd granskning

Kommunen bedriver exploateringsverksamhet och har under året erhållit intäkter från försäljning av 3D-utrymme vid Mörby centrum. Genomförd granskning påvisar att kommunen avviker från tillämpning av matchningsprincipen vid redovisning av exploateringsprojekt och således även från god redovisningssed.

- Vi har gjort en genomgång av samtliga pågående exploateringsprojekt redovisade på konto 1470 med ett bokfört utgående värde (upparbetade kostnader) överstigande 500 tkr. Mot bakgrund av genomförd granskning konstaterar vi att det finns aktiverade utgifter tillhörande fyra projekt där fastigheterna per 2018-12-31 var avyttrade, antingen under 2018 eller tidigare. Intäkterna från försäljningarna har redovisats under 2018 eller tidigare, dock har inte kostnaderna redovisats. Vår bedömning är att de upparbetade kostnaderna därför ska redovisas under 2018. Årets resultat skulle därmed belastas med ytterligare 18,7 mnkr.
- Kommunen låter meddela att det finns behov av att kontrollera om delar av de uppbokade kostnaderna är hänförligt till allmän plats samt att det kommer ske en indexreglering av erhållna intäkter i Mörby centrum-exploateringen. Vår bedömning är att eventuell reglering mellan anläggningstillgång och omsättningstillgång ska göras under 2018 samt att eventuella tillkommande intäkter (tex indexreglering) ska bokas upp som en fordran i bokslutet 2018.

Räkenskaper – resultat- och balansräkning

Balansräkning

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter.

Balansräkningen redovisar i allt väsentligt kommunens tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL.

Iakttagelser från genomförd granskning

I granskningen av kommunens fastigheter har vi, i likhet med föregående år, inte kunnat stämma av existens och fullständighet på totalen på ett enkelt sätt. Detta eftersom anläggningsregistret inte innehåller fastighetsbeteckningar. Vi kan därför varken till- eller avstyrka fullständighet och existens i anläggningsregistret.

Kommunen nettoredovisar löneskatt för den avgiftsbestämda pensionsavgiften i balansräkningen. Detta medför att balansomslutningen blir för låg med ca 7 mnkr.

Kommunen nettoredovisar även skulder och fordringar på bankkonton kopplat till kommunens checkräkningskredit, vilket sammantaget nettoredovisas som en skuld uppgående till -34,6 mnkr. Delar av kontona är dock fordringar och borde således klassificeras som fordran. Korrekt redovisning vore att redovisa -58,2 mnkr som checkkredit (skuld) och 23,6 mnkr som kassa och bank.

Bedömning resultaträkning

- Vi bedömer att resultaträkningen uppfyller KRL:s krav och i övrigt är upprättad i enlighet med god redovisningssed.
- Vi bedömer att resultaträkningen ger i huvudsak en rättvisande bild av årets resultat. Årets resultat bör dock belastas med ytterligare 18,7 mnkr kopplat till exploateringsverksamheten.
- Vi gör bedömningen att förändringen mellan åren kommenteras tydligt i förvaltningsberättelsen.

Bedömning balansräkning

- Vi bedömer att balansräkningen uppfyller KRL:s krav och i övrigt är upprättad i enlighet med god redovisningssed.
- Vi bedömer att balansräkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets ställning. Dock reserverar vi oss för eventuella fel hänförligt till materiella anläggningstillgångar då vi i revisionen inte kunnat till- eller avstyrka fullständighet och existens i anläggningsregistret.

Räkenskaper –övriga delar

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är uppställd i enlighet med gällande rekommendation. Den omfattar tillräckliga noter. Överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen finns.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed. Konsolideringen innefattar samtliga de företag som enligt kraven i RKR:s rekommendation 8.2 Sammanställd redovisning ska ingå*. Eliminering av koncerninterna poster har i allt väsentligt utförts.

Tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper

Årsredovisningen lämnar i allt väsentligt tillräckliga tilläggsupplysningar och redogör i allt väsentligt för tillämpade redovisningsprinciper i tillräcklig omfattning.

* Inkludering har även gjorts avseende Studievägen Fastighets AB. Bolaget är litet nog för att inte inkluderas i de sammanställda räkenskaperna enligt RKR 8.2.

Utöver vad som tidigare angivits i denna rapport har följande noterats:

Rekommendation nr 11.4. Materiella anläggningstillgångar

Upplysning om tillämpad nyttjandetid och avskrivningsmetod lämnas inte avseende maskiner och inventarier**.

Rekommendation nr 12.1 Redovisning av immateriella tillgångar

Upplysning om tillämpad nyttjandetid och avskrivningsmetod lämnas inte**. Vidare saknas information om vad för typ av immateriell tillgång det avser.

**I redovisningsprinciperna framgår, utöver avskrivningstiderna för enskilda komponenter, endast följande generella skrivning avseende avskrivningstider: ”Följande avskrivningstider tillämpas normalt i kommunen: 3, 5, 7, 10, 15, 20, 30 och 50 år.”

2019-04-16

Micaela Hedin

Micaela Hedin
Uppdragsledare

Lars Wallén
Projektledare